

mgr inż. Anna Szopa

Instytut Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego

E-LEARNING JAKO NARZĘDZIE WSPOMAGAJĄCE PROCES ZARZĄDZANIA WIEDZĄ W SZKOLE WYŻSZEJ

Streszczenie

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie koncepcji e-learning jako narzędzia wspomagającego proces zarządzania wiedzą w szkole wyższej. W części pierwszej publikacji omówiona została problematyka procesu zarządzania wiedzą na uczelni, natomiast druga część publikacji dotyczy głównych cech i założeń e-learningu. W artykule zaprezentowane zostało studium przypadku nauczania z wykorzystaniem metody e-learning w Wyższej Szkole Zarządzania / Polish Open University.

Słowa kluczowe: e-learning, zarządzanie wiedzą.

Summary

The article presents basic objectives of the e-learning as the method of improving knowledge management process at the university. University is presented as an organisation which creates, gathers, transfers and uses knowledge. There is also provided an overview of fundamental concepts of e-learning. The article also presents a case study of the development process of e-learning at Polish Open University.

Keywords: e-learning, knowledge management.

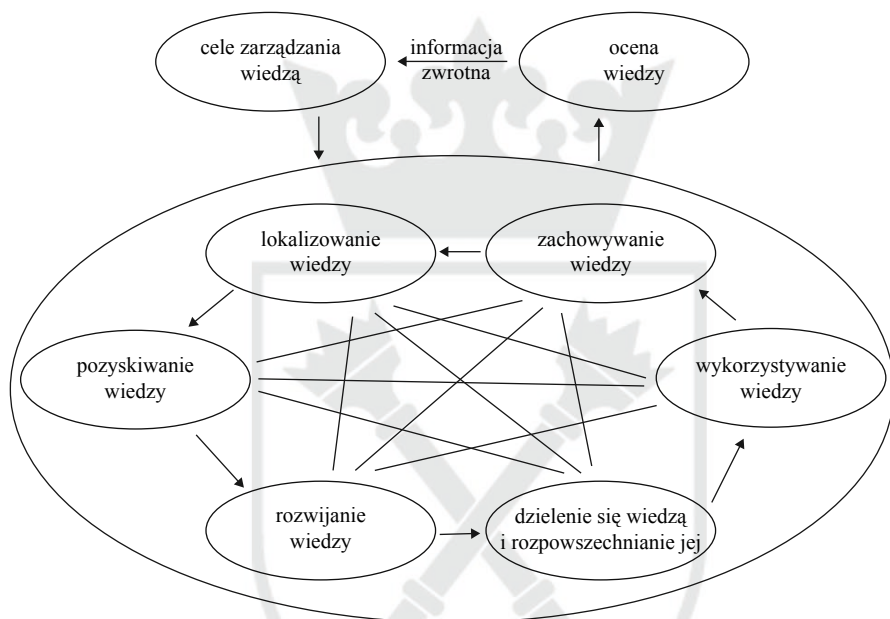
Zarządzanie wiedzą w organizacji

Zarządzanie wiedzą jest tematem bardzo wnikliwie badanym w dzisiejszych czasach. Ukazuje się wiele publikacji z tej dziedziny, organizowane są liczne konferencje i sympozja.

Wskutek gwałtownego wzrostu zainteresowania zarządzaniem wiedzą pojęcie to doczekało się wielu określeń. Jest ono opisywane jako proces, system, dyscyplina naukowa, nowa filozofia zarządzania lub nawet jako sztuka [Strojny

2000]. W literaturze spotyka się wiele definicji tego pojęcia. Jedną z nich prezentuje Leszek Panasiewicz: „Zarządzanie wiedzą realizowane jest tylko wówczas, gdy stanowi świadome i celowe zarządzanie zasobami wiedzy w aspekcie struktury, kultury, procesów, technologii i ludzi, a więc jako podejście systemowe i zorientowane strategicznie” [Panasiewicz 2002].

Najważniejszym założeniem zarządzania wiedzą jest teza, że wiedza jest zasobem, który należy pozyskiwać, lokalizować, zachowywać, wykorzystywać, dzielić się nią, rozpowszechniać i rozwijać [Probst i in. 2006]. Schemat takiego podejścia przedstawiono na rysunku 1.

Rysunek 1. Podstawowe obszary zarządzania wiedzą [Probst i in. 2006]

Jak widać na zaprezentowanym modelu, wszystkie elementy są z sobą powiązane i tworzą cykl zapewniający w rezultacie sukcesywny rozwój wiedzy organizacyjnej. Pierwszym etapem jest pozyskiwanie nowej wiedzy przez organizację. Jej rozwijanie sprowadza się do systematycznej pracy w organizacji mającej na celu generowanie nowych rozwiązań i kompetencji oraz doskonalenie już istniejących. Dzielenie się wiedzą i rozpowszechnianie jej jako kolejny etap to nic innego jak komunikacja w organizacji. Wykorzystanie tego zasobu to twórcze myślenie i pokonywanie barier w jego zdobywaniu. Kolejny etap stanowi zachowywanie wiedzy jako niezbędny warunek wykorzystania wygenerowanej wiedzy w przyszłości. Ostatnim procesem w opisywanym modelu jest lokalizowanie zasobu, a więc opracowanie metod odkrywania wiedzy organizacyjnej i jej szybkiego lokalizowania. Dodatkowo mamy do czynienia z zewnętrznymi czynnikami: oceną wiedzy i celami jej zarządzania. Te dwa czynniki mają strategiczne znaczenie dla całego procesu. Cele nadają kierunek

zarządzaniu wiedzą, pozwalają na przyjęcie odpowiednich założeń, określenie planów i wyznaczenie konkretnych zadań. Ocena wiedzy natomiast polega na odkrywaniu sposobów pomiaru efektywności i jej wykorzystania [Probst i in. 2006]. Zaprezentowany model jest uniwersalny i może być wykorzystany w każdego typu organizacji uczącej się.

Uczelnia wyższa jako przedstawiciel organizacji opartych na wiedzy

Zgodnie z definicją Grudzewskiego i Hejduk [2004] organizacja oparta na wiedzy to taka, której struktura jest podporządkowana i nakierowana na tworzenie wartości dodanej na podstawie efektywnego wykorzystania wiedzy. Zdaniem autorów organizacje oparte na wiedzy charakteryzują się przede wszystkim następującymi cechami [Grudzewski, Hejduk 2004]:

- wytwarzają produkty bogate w wiedzę (ang. *knowledge rich products*), tj. takie, których ponad 50% wartości stanowi wiedza, lub dostarczają usługi oparte w większym stopniu na wykorzystaniu wiedzy niż na pracy fizycznej,
- zatrudniają wysokiej klasy specjalistów, tzw. pracowników wiedzy (ang. *knowledge workers*), stanowiących trzon wśród wszystkich zatrudnionych,
- o ich wartości rynkowej w decydującym stopniu przesądza wartość kapitału intelektualnego.

Ustosunkowując się do tej definicji, z pewnością można stwierdzić, że uczelnia wyższa jest organizacją opartą na wiedzy. Wiedza jest jej podstawowym zasobem, dzięki któremu uzyskuje przewagę konkurencyjną, a także pomaga innym podmiotom w jej zdobywaniu. Chcąc sprostać wymaganiom otoczenia, uczelnie wyższe stają się organizacjami coraz bardziej otwartymi i elastycznymi.

Koncepcja e-learning

E-learning, w dosłownym tłumaczeniu „elektroniczne uczenie się”, nazywane także w języku polskim „nauczanie elektroniczne”, „e-nauczanie” czy „nauka on-line” – jest techniką szkolenia na odległość, w której wiedza jest zdobywana, a umiejętności są rozwijane z zastosowaniem najnowszych technologii i narzędzi informatycznych [Pluta-Olewnik 2006].

Kompleksowy proces e-learningu składa się z wielu elementów. Na wejściu do procesu znajdują się działania związane z projektowaniem i dobieraniem komponentów treści szkoleniowej, natomiast na wyjściu – osoba szkolona. Pozostałymi elementami tego procesu są [Hyla 2007]:

- zarządzanie zasobami treści,
- dystrybucja materiałów szkoleniowych,
- zarządzanie procesem szkoleń,
- zarządzanie ludźmi w procesie szkoleń,
- udostępnianie treści szkoleniowej on-line,
- śledzenie procesu edukacyjnego,
- raportowanie wyników szkoleń,
- zdalna komunikacja i współpraca.

Dwa oblicza e-learningu

Opisując problematykę e-learningu, należy zwrócić uwagę na cel edukacji. Istnieje znaczna różnica między szkoleniami w firmach a edukacją akademicką realizowaną za pomocą metody e-learning. W związku z tym można mówić o dwóch podejściach: korporacyjnym i uczelnianym. Analizę podejść przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

Podejście korporacyjne i uczelniane [Eisenbardt 2006]

Korporacje	Uczelnie
Szkolenia w dogodnym dla firmy i pracowników tempie i czasie, dostosowane ściśle do aktualnych potrzeb szkoleniowych; bardzo często poprzedzone określonymi badaniami	Terminy zsynchronizowane z harmonogramem roku akademickiego, a same szkolenia ściśle związane z tematyką omawianego przedmiotu
Szkolenie dużych grup pracowników	Zajęcia w grupach studenckich – odpowiednik zajęć tradycyjnych
Zautomatyzowany sposób sprawdzania wiedzy (testy, interaktywne sprawdziany)	Niezbędny tradycyjny sposób oceniania i egzaminowania
Brak lub ograniczony kontakt z trenerem	Wysoki stopień interakcji z prowadzącym zajęcia oraz między studentami, inicjatywa i aktywność nauczyciela
Stosunkowo wysokie budżety. Tworzenie specjalistycznych treści szkoleń dostosowanego do potrzeb firmy	Niskie budżety (lub ich brak) na wprowadzanie nowości. Treści szkoleń tworzone głównie samodzielnie przez prowadzącego przedmiot
Dostęp uczących się do sieci korporacyjnej	Ograniczony dostęp studentów do sieci

Źródło: Eisenbardt M. (2006), *Powszechność i zakres wykorzystania e-nauczania w szkolnictwie wyższym województwa śląskiego*, materiały z III ogólnopolskiej konferencji „Rozwój e-edukacji w ekonomicznym szkolnictwie wyższym”, Kraków.

Analiza SWOT

Istnieje wiele zalet i korzyści, jakie niesie z sobą wdrożenie e-learningu na uczelni. Ta forma edukacji co prawda poszerza ofertę dydaktyczną uczelni, nie jest jednak lekarstwem na wszystkie problemy nauczania i ma swoje wady. Przedstawiona w tabeli 2 analiza SWOT, czyli analiza silnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń, obrazuje problematykę e-learningu.

Dokonana analiza pozwoliła na wyszczególnienie zalet, wad, możliwości i zagrożeń związanych z wdrożeniem metody e-learning na wyższej uczelni. Na jej podstawie zostaną przedstawione korzyści i zagrożenia związane z jej zastosowaniem zarówno dla uczelni, jak i studentów oraz pracowników naukowych.

Wdrożenie e-learningu może nie tylko usprawnić funkcjonowanie różnych obszarów uczelni, ale również pozytywnie wpłynąć na jej wizerunek. Jako nowoczesna forma kształcenia jest szansą na wzbogacenie oferty edukacyjnej. Dodatkowo uczelnie jako doświadczone jednostki mogą brać udział w e-learningowych programach badawczych. Znaczącą jednak barierą dla

Tabela 2

Analiza SWOT koncepcji e-learning

Silne strony	Słabe strony
<p>Pozwala na znaczne ograniczenie kosztów przy szkoleniach na dużą skalę.</p> <p>Pozwala na edukację studentów, którzy nie mają możliwości uczestniczenia w tradycyjnych kursach.</p> <p>Jest przystosowany do indywidualnego tempa przyswajania wiedzy przez studentów.</p> <p>Pozwala na samodzielną pracę studenta w dowolnym czasie.</p> <p>Usuwa ograniczenia, jakie występują na sali wykładowej.</p> <p>Stanowi alternatywny sposób wypełnienia luki edukacyjnej.</p> <p>Stanowi doskonale uzupełnienie tradycyjnych zajęć dydaktycznych.</p> <p>Pozwala na szybkie zweryfikowanie efektów kursu.</p> <p>Związany jest z wykorzystywaniem wielu nowoczesnych technologii komunikacyjnych.</p>	<p>Wiąże się z wysokimi kosztami przy wdrożeniach na małą skalę.</p> <p>Wymaga od studentów i prowadzących dużej wiedzy z zakresu e-technologii.</p> <p>Wymaga dużego nakładu pracy prowadzącego podczas przygotowywania e-kursów.</p> <p>Stwarza utrudnienia w ocenie pracy studenta.</p> <p>Może stanowić problem w komunikacji dla osób zamieszkujących różne strefy czasowe.</p>
Możliwości	Zagrożenia
<p>Zapewnia równy dostęp do edukacji.</p> <p>Pozwala na indywidualne dostosowanie kursu do potrzeb studenta.</p> <p>Pozwala na redukcję czasu nauki.</p> <p>Materiał szkoleniowy jest (może być) bogaty w treść, dodatkowo jest dostępny bez ograniczeń czasowych.</p> <p>Pozwala na aktywny udział w zajęciach.</p> <p>Pozwala na nieograniczony udział liczby studentów w kursach.</p> <p>Pozwala studentowi na wybór prowadzącego a także przedmiotu.</p> <p>Pozwala na prowadzenie zajęć osobom, które nie są w stanie zrobić tego w tradycyjny sposób</p> <p>Pozwala na udział w krajowych i międzynarodowych programach badawczych.</p> <p>Pozwala na dotarcie do wielu rozproszonych ośrodków.</p> <p>Stwarza możliwości odnoszenia się do najnowszych osiągnięć nauki.</p> <p>Pozwala na udoskonalenie kursów poprzez wprowadzenie wskaźników skuteczności.</p> <p>Ma korzystne perspektywy rozwoju dzięki dynamicznemu postępowi w dziedzinie informatyki.</p>	<p>Może się wiązać z niechęcią zarówno prowadzących kursy, jak i studentów do innowacyjnych rozwiązań.</p> <p>Jest zależny od pracy systemu komputerowego, który nie zawsze jest stabilny.</p> <p>Bywa, że wiąże się z wadliwie zaprojektowanym interfejsem i e-kursem.</p> <p>Może prowadzić do błędnego rozumienia przekazywanej treści.</p> <p>Prowadzi do alienacji uczestników e-kursów.</p>

wdrożenia e-learningu są wysokie koszty związane z instalacją platformy e-learningowej, a w kolejnej fazie jej administrowaniem. Trzeba jednak zaznaczyć, że są to koszty jednorazowe, które przy szkoleniach na dużą skalę powinny się zwrócić. Pozostaje tylko pytanie: w jak dalekiej przyszłości?

Opisywana metoda wymaga od studentów wiedzy z zakresu e-technologii, lecz po jej zdobyciu studia stają się bardziej dogodne dzięki ciągłemu dostępowi do wiedzy z dowolnego miejsca i o dowolnej porze. Tempo przyswajania wiedzy studenci mogą swobodnie regulować, dostosowując je do swojej zmiennej zdolności psychofizycznej, a mało zrozumiałe partie materiału mają możliwość studiować wielokrotnie. E-learning stwarza też możliwość nieosiągalnej innymi metodami aktywizacji studentów podczas procesu nauki wraz z bogatymi możliwościami stwarzanymi przez technikę symulacji komputerowej, jak i z możliwościami wirtualnego dostępu do najnowocześniejszych osiągnięć nauki. Bardzo często bywa uzupełnieniem tradycyjnych kursów, stanowiąc alternatywny sposób wypełniania luki edukacyjnej. Nie należy jednak zapominać o tym, że nadmierne wykorzystywanie nowoczesnych technik przekazywania informacji prowadzi do zaniku więzi interpersonalnych; problem ten dotyczy zarówno studentów, jak i prowadzących kursy.

Rola nauczyciela (prowadzącego) podejmującego się nauczać metodą e-learningu różni się od roli, jaką pełni w nauczaniu tradycyjnym. Problem pojawia się przy samym projektowaniu kursów, dlatego też na wielu uczelniach powołuje się całe zespoły odpowiedzialne za przygotowanie e-edukacji. Prowadzi to ostatecznie do sytuacji, w której system przekazywania wiedzy staje się bardziej elastyczny – istnieje duża możliwość modyfikacji przekazywanych treści. Dodatkowo od prowadzących wymaga się, oprócz podstawowych kompetencji dydaktyczno-metodycznych i komunikacyjnych, specjalnych umiejętności diagnostycznych związanych z rozpoznaniem wiedzy i zachowań studenta [Zajac, Zawisza 2006]. Istotnym atrybutem metody jest to, że stwarza dodatkowe szanse pracownikom naukowym, którzy z różnych powodów, między innymi zdrowotnych, nie mogą brać udziału w zajęciach prowadzonych według tradycyjnych zasad.

Doskonalenie przepływu wiedzy na uczelniach

E-learning uczelniany najczęściej wykorzystuje tzw. platformy jako nowoczesne technologie komunikacyjne i komputerowe. Mogą być one komercyjne bądź też bezpłatne – typu *open source*. Popularna w Polsce, jak również na świecie, jest platforma Moodle – otwarta, służy nie tylko do celów edukacyjnych, ale także do kierowania nauczaniem on-line [MoodleDocs].

Learning Management Systems, czyli systemy zarządzania procesem nauczania, są pomocne przy administrowaniu kursów, prezentowaniu treści, a także kontroli praw dostępu studenta do poszczególnych modułów. Wymagania technologiczne zależą od systemu, jaki wybiera się do przeprowadzenia procesu dydaktycznego. Większość systemów wymaga jedynie przeglądarki i połączenia z internetem. Nakłady zależą od specyfiki wdrożenia, a wybór właściwych rozwiązań informatycznych może ograniczyć koszty [Hyla 2007].

Biorąc pod uwagę możliwość kontaktu uczestników kursu z osobą prowadzącą, można wyodrębnić cztery rodzaje szkoleń charakterystycznych dla e-learningu [Wodecki 2005]:

- samokształcenie, w którym nie istnieje kontakt nauczyciela ze studentem,
- nauczanie synchroniczne, w którym angażuje się prowadzącego i studentów w tym samym czasie rzeczywistym; takie rozwiązanie daje możliwość pracy indywidualnej i grupowej, prowadzenia dyskusji (ang. *chat room*) i monitorowania pracy studentów,
- nauczanie asynchroniczne, w którym studenci i prowadzący nie muszą być jednocześnie w tym samym miejscu i czasie; kontakt bezpośredni z nauczycielem ograniczony jest do rozmów w „pokojach rozmów”, a formy pośrednie kontaktu to poczta elektroniczna i forum; studenci mogą korzystać z wcześniej przygotowanych dla nich materiałów i pobierać je z serwera, a następnie daje się im możliwość korzystania z konsultacji u prowadzącego lub wymiany z pozostałymi studentami,
- nauczanie mieszane (ang. *blended learning*), które polega na wprowadzaniu elementów e-learningu w nauczanie tradycyjne.

Wspieranie pracy nauczyciela akademickiego narzędziami informatycznymi może przybierać następujące formy [SGH]:

- uzupełnianie wykładów i ćwiczeń na studiach dziennych, zaocznych, doktoranckich i podyplomowych – w ten sposób nauczyciel wzbogaca zajęcia tradycyjne o dodatkowe treści, zadania, interaktywne testy i ćwiczenia, a także często rozbudowuje program zajęć o całkiem nowe zagadnienia,
- prowadzenie pełnych wykładów on-line, które rozbudowują ofertę programową uczelni, prowadzenie ćwiczeń, dyskusji, konsultacji, sprawdzanie wiedzy,
- organizacja i prowadzenia kursów on-line, także dla odbiorców spoza uczelni.

Uczelnie wobec rozwoju technologii e-learning

Skala rozpowszechnienia w szkolnictwie wyższym e-learningu jest coraz większa. W USA ten segment rynku edukacyjnego rozwija się najszybciej. W 1998 roku postanowiono przeznaczyć na edukację on-line 550 milionów dolarów, nie przypuszczano wówczas, w jakim tempie będzie się ona rozwijała. W 2003 roku przeznaczono na tę samą formę działalności aż 9,3 miliarda dolarów. E-learning staje się częścią normalnego funkcjonowania uczelni nie tylko w USA [Carr-Chellman 2004].

Obserwując tendencje w USA i w Europie Zachodniej, należy się spodziewać, że zapotrzebowanie na e-learning w kolejnych latach będzie rosło także i w Polsce. Wiele polskich uczelni rozszerzyło już swoją ofertę edukacyjną o kursy oparte na e-learningu. Wśród nich m.in. Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Gdański, Wyższa Szkoła Zarządzania/Polish Open University, Szkoła Główna Handlowa, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu.

E-learning w praktyce uczelni wyższej

Celem niniejszej części opracowania jest prezentacja procesu nauczania z wykorzystaniem metody e-learning w Wyższej Szkole Zarządzania / Polish Open University. Podczas zbierania danych do opisanego przypadku wykorzystano następujące źródła informacji:

- informacje dostępne na zewnątrz organizacji w formie publikowanych materiałów (artykuły zamieszczane w internecie, strona domowa Wyższej Szkoły Zarządzania / Polish Open University),
- informacje w formie pisemnej od osoby zajmującej się procesem wdrażania opisanego systemu e-learningowego.

Charakterystyka uczelni

Wyższa Szkoła Zarządzania / Polish Open University powstała w 1991 roku jako jedna z pierwszych prywatnych uczelni wyższych w Polsce. Wydziały uczelni znajdują się w Warszawie, Krakowie i Legnicy. Celem twórców WSZ/POU, prof. dr. hab. Jerzego Kalisiaka i dr. Zuzanny Kalisiak było stworzenie uczelni formatu europejskiego, stosowanie coraz bardziej zaawansowanych rozwiązań informatycznych, które przyczynią się do podnoszenia poziomu kształcenia [WSZ/POU]. WSZ/POU jest placówką naukową posiadającą największe osiągnięcia w zakresie e-learningu w Polsce. Uczelnia opatentowała unikatową multimedialną metodę kształcenia na odległość, za którą w 2003 roku została wyróżniona godłem w konkursie „Teraz Polska”. Zdobyła także prestiżową akredytację AMBA – organizacji zrzeszającej uczelnie mające najlepsze na świecie programy studiów Master of Business Administration. Placówka należy do ściślejszej czołówki niepublicznych uczelni. Do końca 2008 roku na uczelni wręczono dyplomy ponad 7000 absolwentom, w tym ponad 1200 absolwentom MBA. Studenci, oprócz polskiego dyplomu, mają możliwość otrzymania również dyplomu nadawanego przez uczelnię brytyjską Oxford Brookes University, z którą to WSZ/POU blisko współpracuje. Oferta dydaktyczna Polish Open University w zakresie e-learningu obejmuje następujące rodzaje studiów [WSZ/POU]:

- 1) studia licencjackie i BA na kierunkach: zarządzanie biznesem, reklama i marketing, finanse i systemy informacyjne w biznesie, zarządzanie finansami,
- 2) studia licencjackie na kierunku przedsiębiorczość i zarządzanie,
- 3) studia uzupełniające magisterskie na kierunku zarządzanie biznesem,
- 4) studia podyplomowe uzupełniające na kierunkach: podstawy zarządzania biznesem, reklama i marketing, zarządzanie personelem, zarządzanie małą firmą, zarządzanie nowoczesną firmą,
- 5) studia podyplomowe dla kadry kierowniczej na kierunku zarządzanie organizacją.

Ponadto osoby ze średnim wykształceniem mogą ukończyć studium menedżerskie I stopnia z podstaw zarządzania biznesem. Uczelnia także oferuje kursy specjalistyczne, które pozwalają na podwyższenie kwalifikacji zawodowych. Ich

tematyka zawiera się w obszarach finansów, marketingu oraz organizacji firmy. W 2007 roku uruchomiono specjalny program, który umożliwia zainteresowanym studiowanie w czasie wakacji. Propozycja była skierowana zarówno do tych osób, które dopiero chcą rozpocząć studia w WSZ/POU, jak i obecnych studentów uczelni studiujących w systemie e-learning lub w trybie dziennym, wieczorowym bądź mieszanym. W lutym 2009 roku zainicjowano natomiast specjalną akcję pozwalającą wszystkim zainteresowanym na wypróbowanie uczelni, zanim jeszcze rozpoczną studia. W ramach akcji uczelnia daje potencjalnemu studentowi możliwość wypróbowania jednego z modułów (przedmiotu) [WSZ/POU].

Specyfika studiów realizowanych metodą e-learning

Zajęcia warsztatowe na studiach prowadzonych metodą e-learning realizowane są na odległość przy użyciu autorskiej elektronicznej platformy edukacyjnej, zaprojektowanej jako narzędzie do przygotowania na jej bazie treści edukacyjnych. E-edusystems jest autorskim rozwiązaniem stworzonym wspólnie przez WSZ/POU i Wydawnictwo Pret. Zajęcia interaktywne odbywają się za pośrednictwem internetu z wykorzystaniem programu z płyty CD. Do kontaktów z uczelnią wymagane jest połączenie z internetem. Ponadto niezbędny jest zestaw komputerowy PC o podstawowych parametrach, standardowa karta graficzna, karta dźwiękowa, głośniki lub słuchawki oraz wskazane oprogramowanie. W ramach uczelnianej sieci studenci Polish Open University mają dostęp do danych i materiałów w wersji elektronicznej, które obejmują między innymi:

- bazy czasopism zawierających kilkanaście tysięcy tytułów (w wersji pełnotekstowej), 1300 informatorów, broszur i innych publikacji, jak również streszczenia i indeksy do ponad 7000 czasopism,
- pełnotekstową bazę prac licencjackich i magisterskich,
- podręczniki multimedialne wydawane przez POU.

Organizacja studiów

Zapisów na studia studenci dokonują osobiście, przyjeżdżając do jednego z oddziałów uczelni (Warszawa, Kraków, Legnica). Wówczas zapisują się na wybrany przez siebie wydział (program studiów) oraz na studiach I stopnia wybierają pierwszy moduł (przedmiot), od którego rozpoczynają studia. Rejestracja na kolejne moduły na studiach zawodowych bądź na kolejne semestry na studiach II stopnia może być dokonywana drogą elektroniczną. Przy rejestracji na wybrany moduł studenci otrzymują dwie płyty CD zawierające:

- podręcznik do danego przedmiotu,
- elektroniczne warsztaty i sylabus zajęć.

Moduł jako przedmiot studiowany w systemie e-learning składa się z dziewięciu trzygodzinnych sesji warsztatowych, których terminy wyznaczone są w harmonogramie zajęć. Z każdego z nich studenci korzystają raz w tygodniu. Możliwe jest prowadzenie kilku modułów jednocześnie.

W ramach studiów studenci mogą dodatkowo korzystać z systemu e-konsultacji z wykładowcami lub zwrócić się osobiście o pomoc do każdego z wykładowców we wszystkich oddziałach szkoły. Co więcej, przed każdą sesją egzaminacyjną

odbywają się repetytoria, których celem jest pomoc studentom w uporządkowaniu i powtórzeniu materiału przed egzaminem.

Każdy student WSZ/POU jest zobowiązany do zdania egzaminu na koniec każdego modułu. Zostaje do niego dopuszczony na podstawie zaliczenia sprawdzianu (opracowywanie przez studenta w domu) i pracy on-line podczas zajęć. Przez przystąpieniem studenci rejestrują się na egzamin. Terminy egzaminów są podawane miesiąc przed rozpoczęciem sesji egzaminacyjnej. Na egzamin słuchacze stawiają się osobiście do wybranego przez siebie oddziału uczelni. Wszystkie egzaminy odbywają się w formie pisemnej i trwają zawsze 3 godziny [WSZ/POU].

Organizacja zajęć

W systemie nauki proponowanym przez WSZ/POU w celu uzyskania dostępu do platformy e-edusystems niezbędne jest uruchomienie płyty CD zawierającej treści wykładowe i zadaniowe. Płyta potrzebna jest także do tego, aby podczas zajęć słuchacz mógł skorzystać z oferowanych pomocy dydaktycznych w postaci sylabusu, słownika podstawowych dla danego modułu pojęć oraz kalkulatora [WSZ/POU].

O wyznaczonej godzinie studenci logują się do systemu. Pierwszą część zajęć stanowi wykład, w drugiej natomiast rozwiązują zadania, a na koniec dyskutują. Treści wykładowe przekazywane są na żywo podczas 30-minutowej prezentacji multimedialnej, w trakcie której wykładowca prezentuje najważniejsze zagadnienia i omawia je na praktycznych przykładach.

Kolejny etap zajęć, trwający również 30 minut, obejmuje dwa rodzaje zadań do rozwiązania: obowiązkowe i dodatkowe. W tym czasie prowadzący służy studentom pomocą za pośrednictwem czatu. Słuchacze nie mogą się wtedy z sobą konsultować. Pod koniec etapu studenci są zobowiązani do przesłania wyników własnej pracy wykładowcy. Osoby, które nie zdążyły przesłać odpowiedzi do zadań dodatkowych, mogą je wysłać w ciągu kilku dni w ramach e-konsultacji. Ostatni etap, trwający 70 minut, stanowi dyskusja nad problemami poruszonymi w czasie warsztatów, uczestnicy mają wówczas możliwość porównania swoich rozwiązań z innymi, a także mogą wymienić własne poglądy. Na tym etapie prowadzący pełni rolę moderatora oraz sprawdza zadania studentów z drugiej części zajęć. Podsumowanie to ostatni etap zajęć i obejmuje poprawne rozwiązania zadań oraz przekazanie najbardziej istotnych uwag dotyczących omawianego zagadnienia.

System e-learningowy zastosowany w uczelni wykorzystuje zalety kształcenia synchronicznego. Studenci zobowiązani są do korzystania z wykładów o danej porze i przez określony czas. Poza tym trybem student może wrócić do materiału i testów, które już zrealizował. Ta funkcja została nazwana „warsztatami powtórkowymi” [Kostecki].

Prezentowana forma zajęć mobilizuje do pracy i skupienia, a także umożliwia kontakt z wykładowcą w wypadku problemów przy rozwiązywaniu zadań.

Podsumowanie

Uczelnie wyższe, stając przed kolejnymi wyzwaniem, by sprostać oczekiwaniom wysokiej jakości kształcenia, programów studiów, form i metod nauczania, odpowiadającym potrzebom rynku i właściwego kształtowania umiejętności absolwentów, powinny wspomagać klasyczne metody edukacyjne nowoczesnymi technologiami e-learning. Skutecznie wspierają one proces edukacyjny w zakresie sprawnej komunikacji student–wykładowca. Należy jednak podkreślić, że nie są one pozbawione wad i nie będą panaceum na bolączki szkolnictwa wyższego, a jedynie wsparciem procesu zarządzania wiedzą na uczelni. Z narzędziem tym, jak i z każdym innym przenoszonym na grunt uczelniany, należy postępować ostrożnie i rozważnie, by nie zatracić specyficznego charakteru instytucji.

Omówione zagadnienia wskazują, że e-learning może stanowić cenne uzupełnienie i wzbogacenie dotychczasowych, tradycyjnych metod kształcenia. Potwierdzeniem tego faktu mogą być coraz liczniejsze przykłady polskich uczelni wdrażających nauczanie elektroniczne. Przemyślana i udoskonalana organizacja obszaru jest gwarancją jego efektywnego wykorzystania, a systematyczny, automatyczny pomiar aktywności umożliwia skuteczną pomoc metodyczną.

Literatura

- Carr-Chellman Alison A. (2004), *Global Perspectives on E-learning Rethoric and Reality*, Sage Publications.
- Eisenhardt M. (2006), *Powszechność i zakres wykorzystania e-nauczania w szkolnictwie wyższym województwa śląskiego*, Materiały z III ogólnopolskiej konferencji „Rozwój e-edukacji w ekonomicznym szkolnictwie wyższym”, Kraków.
- Galwas B.A. (red.) (2001), *Edukacja w Internecie*, Ośrodek Kształcenia na Odległość Politechniki Warszawskiej, Warszawa.
- Grudzewski W., Hejduk I. (2004), *Systemy zarządzania wiedzą – nowy paradygmat czy wyzwanie*, [w:] I.K. Hejduk (red.), *Przedsiębiorstwo przyszłości, fikcja i rzeczywistość*, Inst. OIZwP „Orgmasz”, Warszawa.
- Hyla M. (2007), *Przewodnik po e-learningu*, Wydawnictwo Wolters Kluwer.
- Kostecki R., *E-learning w praktyce uczelni wyższej – studium przypadku*, [on-line:] http://www.e-mentor.edu.pl/artukul_v2.php?numer=3&id=32 [dostęp: 21.04.2009].
- MoodleDocs, [on-line:] <http://docs.moodle.org/pl> [dostęp: 2.02.2009].
- Panasiewicz L. (2000), *Organizacyjne uczenie się a zarządzanie wiedzą*, „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw*”, 9 (12).
- Pluta-Olewnik M. (2006), *Rozwój usług edukacyjnych w erze społeczeństwa informacyjnego*, PWE, Warszawa.
- Probst G., Raub S., Romhardt K. (2006), *Zarządzanie wiedzą w organizacji*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków.
- Strojny M. (2000), *Teoria i praktyka zarządzania wiedzą*, „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*”, 10 (12).
- Szkoła Główna Handlowa*, [on-line:] <http://e-sgh.pl> [dostęp: 1.02.2009].

- Wodecki A. (2006), *Po co e-learning na uczelni?*, [w:] M. Dąbrowski, M. Zając (red.), *E-learning w kształceniu akademickim*, Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych, Warszawa.
- Wodecki A. (2005), *Po co e-learning na uczelni?*, Materiały II ogólnopolskiej konferencji 17 listopada 2005, SGGW Warszawa.
- WSZ/POU, [on-line:] <http://www.wsz-pou.edu.pl> [dostęp: 1.03.2009].
- Zając M., Zawisza W. (2006), *O potrzebie określenia kompetencji nauczycieli podejmujących kształcenie online*, „E-mentor” 2 (14).

